

AFTAGERPANEL - Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning RUC

Navn	Titel	Organisation	Adresse	Postnummer	E-mail
Dorte Steenberg	Næstformand	Dansk Sygeplejeråd	Sankt Annæ Plads 30	1008 København K	dortesteenberg@dsr.dk
Lars Thore Jensen	Dekan	University College Sjælland	Slagelsevej 7	4180 Sorø	ltj@ucsj.dk
Allan Baumann	Faglig sekretær	BUPL	Blegdamsvej 124	2100 København Ø	aba@bupl.dk
Camilla Wang	Dekan	Professionshøjskolen Metropol	Købmagergade 62, 3	1150 København K	cawa@phmetropol.dk
Ole Pass	Socialdirektør	Rødovre kommune	Gunnekær 64	2610 Rødovre	ole.pass@rk.dk
Lars Jacob Muschinsky	Stabschef	University College Copenhagen - UCC	Buddinge Hovedgade 80	2860 Søborg	ljmu@ucc.dk
Anni Eberhard	Underdirektør	Nykredit	Kalvebod Brygge 1-3	1780 København V	aeh@nykredit.dk
Peter Villads Vedel	Pædagogisk konsulent	Ministeriet for Børn og Undervisning	Holbergsgade 6	1057 København K	peter.villads.vedel@ktst.dk
Agi Csonka	Direktør	Evalueringsinstituttet	Østbanegade 55, 3	2100 København Ø	agi@eva.dk
Mogens Hansen	Rektor	Rungsted Gymnasium	Stadion Allé 14	2960 Rungsted Kyst	mh@rungsted-gym.dk
Margit Thomsen	Direktør	mhtconsult	Torvegade 3, 1	3000 Helsingør	mht@mhtconsult.dk
Anders Siig Andersen	Instituttleder	Roskilde Universitet, PAES	Universitetsvej 2	4000 Roskilde	siig@ruc.dk
Hermod Ringgaard	Sekretariatsleder	Roskilde Universitet, PAES	Universitetsvej 2	4000 Roskilde	hermod@ruc.dk

20120529/ HR

4.

Vejene gennem de videregående uddannelser

4.1 Status for omfang, studietider, frafald, overgange, suppling, merit og efter- og videreuddannelse på de videregående uddannelser

Mere end halvdelen af en ungdomsårgang skønnes i dag at få en videregående uddannelse. De studerende har meget stor sandsynlighed for at gennemføre en videregående uddannelse. De nyeste tal viser, at 87 procent af dem, der forventes at påbegynde en videregående uddannelse, også forventes at fuldføre den. Men de bruger forholdsvis lang tid på at gennemføre, og undervejs har mange foretaget et eller flere studieskift.

Der er også mange velfungerende overgange mellem uddannelsesniveauerne og gode eksempler på samarbejde. Studentermobiliteten mellem de videregående uddannelsesinstitutioner er imidlertid forholdsvis lille. Og både bachelorer og professionsbachelorer kan i visse tilfælde være nødt til at supplere for at få adgang til kandidatuddannelse.

Antal studerende i det videregående uddannelsessystem

Optaget til de videregående uddannelser har været støt stigende de senere år. Knap 60.000 personer blev optaget på en videregående grunduddannelse gennem Den Koordinerede Tilmelding i 2011. Det er en stigning på 36 procent siden 2007.

Den seneste opgørelse viser, at andelen af ungdomsårgangen 2010, der efter 25 år forventes at opnå en videregående uddannelse, er på 54 procent mod 49 procent i 2009².

Uddannelsesøkonomer argumenterer for, at de seneste års vækst i høj grad skyldes den økonomiske krise. Tallene er dermed konjunkturfølsomme, og derfor er 60 procentmålsætningen meget ambitiøs.

Det videregående uddannelsessystem tilbyder flere hundrede forskellige uddannelser, men omkring halvdelen af optaget fordeler sig på meget få uddannelser, idet 50 procent af de optagne koncentrerer sig om kun 20 meget søgte uddannelser, som fx medicin, pædagog og markedsføringsøkonom.

Studietider på de videregående uddannelser

Den gennemsnitlige studietid i 2010 for et samlet bachelor- og kandidatforløb var for de fuldførte 6,3 år. Den gennemsnitlige studietid for de fuldførte kandidater er siden 1999 faldet med knap fire måneder (0,3 år).

Den gennemsnitlige studietid for fuldførte på professionsbacheloruddannelser i 2010 var 3,6 år. Det er en mindre stigning på 2,5 måneder siden 1999. Med indførelsen af professionsbachelortitlen i 2000 blev flere uddannelser forlænget fra 3-3½ år.

Den gennemsnitlige studietid for fuldførte på erhvervsakademiuddannelser i 2010 var 2,1 år. Den gennemsnitlige studietid for de fuldførte på erhvervsakademiuddannelser har siden 1999 haft en stigning på knap fem måneder (0,4 år). Erhvervsakademiuddannelserne gennemgik en reform i 2000, hvor flere uddannelser blev forlænget fra 1½ til to år. Dette har betydning for stigningen i studietiden.

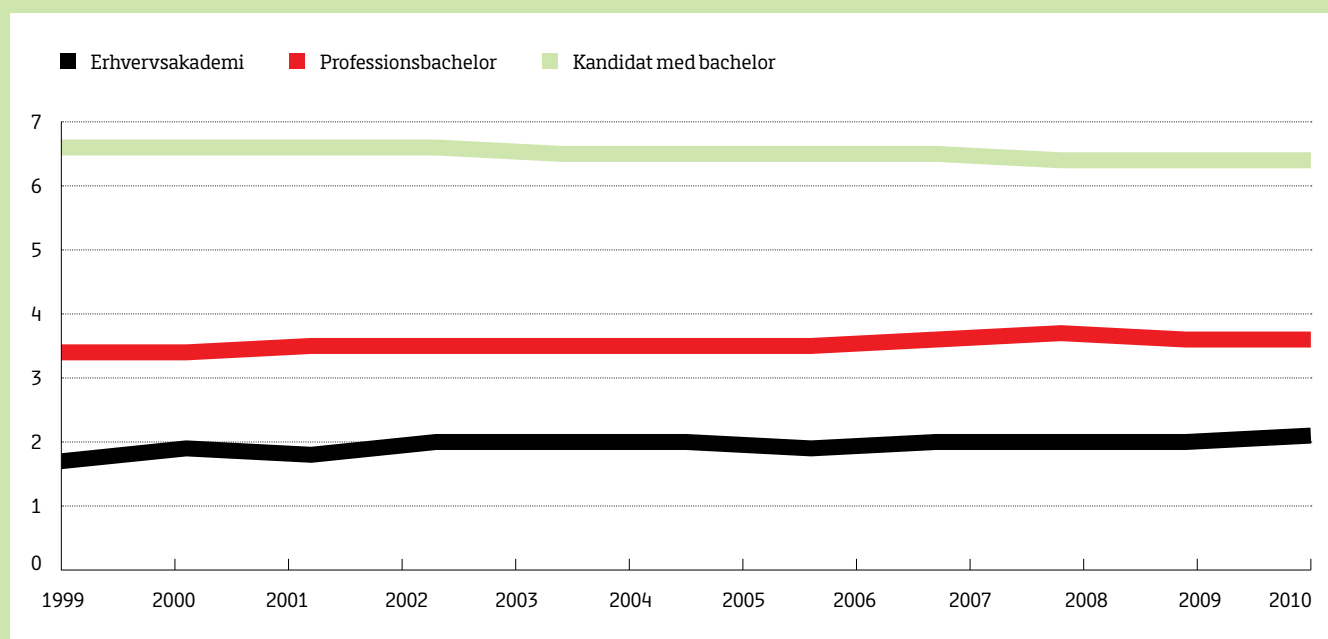
Tabel 3: Optagne gennem Den Koordinerede Tilmelding pr. 1. oktober, 2007-2011

	2007	2008	2009	2010	2011	Stigning 2007-2011
Erhvervsakademi	5.810	7.104	8.070	8.681	9.543	64%
Professionsbachelor	15.879	15.825	19.097	20.433	22.487	42%
Bachelor	22.159	19.524	22.269	25.201	27.560	24%
I alt	43.848	42.453	49.436	54.315	59.590	36%

Kilde: Uddannelsesministeriets beregninger er baseret på data fra Den Koordinerede Tilmeldings Sekretariat.

Anm: Opgørelsen inkluderer alle videregående uddannelser undtagen de maritime uddannelser. Uddannelser, som ikke hører under én af de tre kategorier (erhvervsakademi, professionsbachelor, bachelor), er placeret under den kategori, hvis uddannelser har den samme længde. Tallene omfatter uddannelser med optag via Den Koordinerede Tilmelding.

²**Kilde:** Profilmodellens prognose for hvilket uddannelsesniveau elever, som afslutter 9. klasse i 2010, forventes at få.

Figur 3: Gennemsnitlig studietid på videregående uddannelser

Kilde: Uddannelsesministeriets beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik.

Anm: Professionsbachelor indeholder også øvrige mellemlange videregående uddannelser. For kandidaterne er studietiden udregnet for et samlet bachelor- og kandidatforløb på individniveau. Fuldførte kandidater uden et samlet bachelor- og kandidatforløb i Danmark er ikke medregnet i opgørelsen, undtaget er dog personer, der har fuldført en 5-årig kandidatuddannelse.

²**Kilde:** Profilmodellens prognose for hvilket uddannelsesniveau elever, som afslutter 9. klasse i 2010, forventes at få.

Frafald på de videregående uddannelser

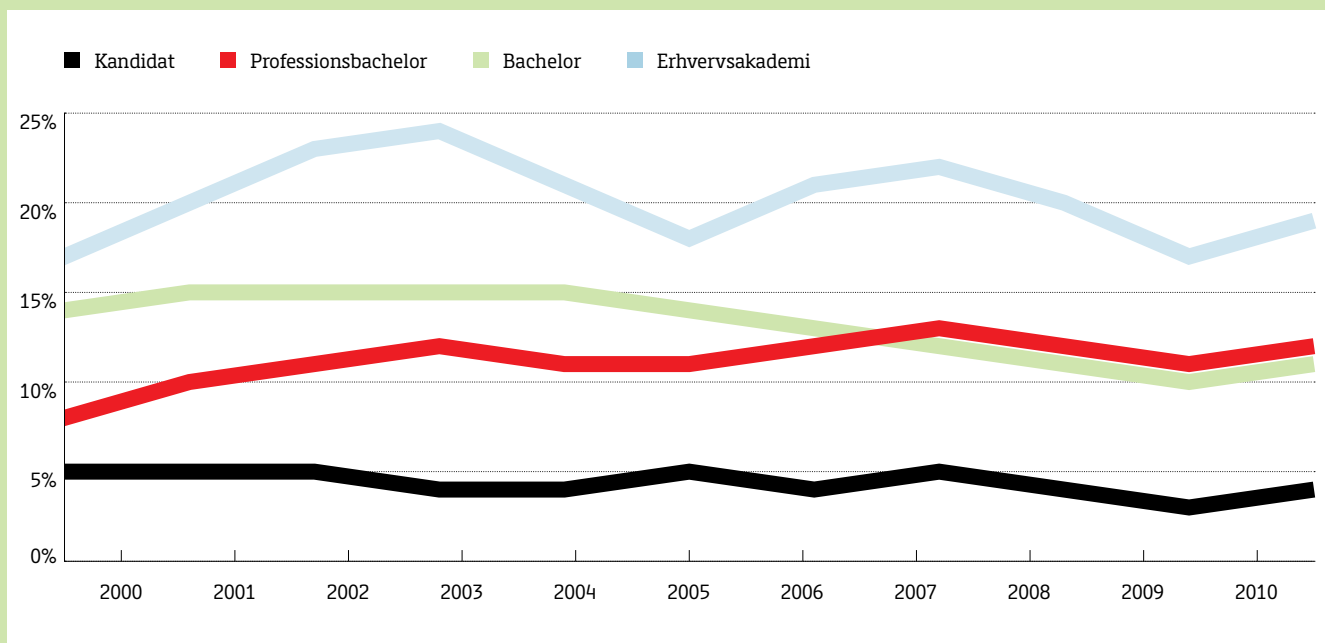
Frafaldet på de enkelte videregående uddannelser er samlet set reduceret i det seneste årti, men der er fortsat for mange unge, der falder fra. Det medfører mange studieskift og dermed en lang samlet studietid, især fordi det er meget vanskeligt at opnå merit for tidligere gennemførte uddannelsesdele.

Der er på de forskellige uddannelser stor forskel på frafaldet et år efter studiestart. I 2010 var frafaldet lavest blandt de kandidatstuderende, idet fire procent af de kandidatstuderende er faldet fra efter et år. Dernæst kommer bachelorstuderende og professionsbachelorstuderende, hvor henholdsvis 11 procent og 12 procent af de studerende er faldet fra inden et år. Højest er frafaldet blandt de erhvervsakademistuderende, hvor 19 procent af de studerende er faldet fra inden et år.

Frafaldet for bachelorerne er faldet mellem 2003 og 2010, mens frafaldet for professionsbachelorerne er steget. Frafaldet for de kandidatstuderende har været ret konstant, mens frafaldet for de erhvervsakademistuderende har svinget meget gennem årene, jf. figur 4.

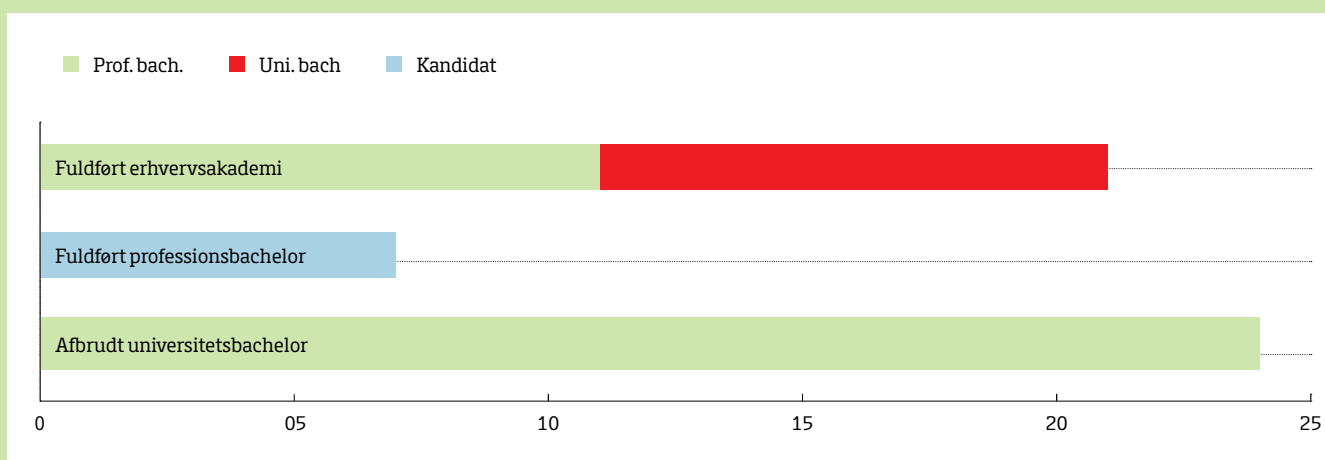
Overgang i det ordinære videregående uddannelsessystem

Figur 5 viser noget af studentermobiliteten mellem de ordinære uddannelser i det videregående uddannelsessystem. Af figuren fremgår, at ud af de personer, der fuldførte en erhvervsakademiuddannelse i 2006, var 11 procent gået i gang med en professionsbacheloruddannelse inden for fire år, og ti procent var gået i gang med en bacheloruddannelse. Figuren viser også, at syv procent af dem, som fuldførte en professionsbacheloruddannelse i 2006, var gået i gang med en kandidatuddannelse inden for fire år, mens 24 procent af dem, der afbrød en bacheloruddannelse, var i gang med en professionsbacheloruddannelse inden for fire år.

Figur 4: Frafald 1 år efter studiestart på de videregående uddannelser

Kilde: Uddannelsesministeriets beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

Anm: Professionsbachelor indeholder også øvrige mellemlange videregående uddannelser. Bachelor indeholder de 5-årige kandidatuddannelser. Kandidatuddannelserne indeholder kun de 2-årige kandidatuddannelser. Tallet viser hvor mange af dem, som er påbegyndt uddannelsen 1 år før, er faldet fra inden statustidspunktet 1/10 det pågældende år.

Figur 5: Overgange i det ordinære videregående uddannelsessystem i procent

Kilde: Uddannelsesministeriets beregninger på baggrund af data fra Danmarks Statistik

Anm: Tabellen viser, hvor mange af dem, som har hhv. fuldført eller afbrudt en videregående uddannelse i 2006, der inden for fire år er påbegyndt en anden videregående uddannelse. De 5-årige kandidatuddannelser er ikke inkluderet i universitetsbacheloruddannelserne eller kandidatuddannelserne.

Tabel 4: STÅ opgjort på studieår for danske professionshøjskoler

	2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	STÅ	Procent	STÅ	Procent	STÅ	Procent
Ordinært indskrevne ¹	45.721	92,9%	46.595	91,6%	47.241	90,8%
Overflyttede	2.665	5,4%	3.377	6,6%	3.376	7,2%
Danske gæstestuderende	32	0,1%	41	0,1%	43	0,1%
Udenlandske gæstestuderende	813	1,7%	845	1,7%	1.003	1,9%
STÅ i alt	49.231	100%	50.858	100%	52.053	100%

Kilde: Professionshøjskolernes aktivitetsindberetninger til Styrelsen for Videregående Uddannelser og Uddannelsessøtte.

¹Heri indgår også udenlandske betalings- og fripladsstuderende samt EU-borgere.

Tabel 5: STÅ opgjort på studieår for danske universiteter

	2008/2009		2009/2010		2010/2011	
	STÅ	Procent	STÅ	Procent	STÅ	Procent
Egne studerende ¹	70.520	95,2%	73.168	94,5%	77.029	94,6%
Danske gæstestuderende	980	1,3%	1.082	1,4%	1.226	1,5%
Udenlandske gæstestuderende	2.541	3,4%	3.188	4,1%	3.198	3,9%
STÅ i alt	74.041	100,0%	77.438	100,0%	81.453	100,0%

Kilde: Universiteternes aktivitetsindberetninger til Styrelsen for Universiteter og Internationalisering.

¹Hermed menes studerende optaget ved det respektive universitet.

Supplering før optag på kandidatuddannelser

Hvis en ansøger til en kandidatuddannelse ikke opfylder adgangskravene til uddannelsen, kan ansøgeren gennemføre suppleringsforløb med henblik på at opfylde adgangskravene. På baggrund af oplysninger fra universiteterne skønnes det, at ca. 800 studerende – både bachelorer og professionsbachelorer – tog suppleringskurser i 2010, og at suppleringsaktiviteten udgjorde ca. 330 studenterårsværk (STÅ).

Studentermobilitet mellem videregående uddannelsesinstitutioner

Nedenfor gennemgås studentermobiliteten på professionshøjskolerne og universiteterne. Tallene er baseret på institutionernes egne indrapporteringer. Der er ikke tilsvarende opgørelser for de øvrige institutioner under Uddannelsesministeriet.

Af tabel 4 fremgår, at 90,8 procent af de studenterårsværk, som blev optjent på professionshøjskolerne i 2011, blev optjent af de respektive professionshøjskolars egne studerende. 7,2 procent af de optjente studenterårsværk i 2011 blev optjent af overflyttede studerende, mens 0,1 procent blev optjent af gæstestuderende fra en anden dansk uddannelsesinstitution. 1,9 procent blev optjent af gæstestuderende fra en udenlandsk uddannelsesinstitution.

Af tabel 5 fremgår, at 94,6 procent af de studenterårsværk, som blev optjent på universiteterne i 2011, blev optjent af de respektive universiteters egne studerende. 1,5 procent af de optjente studenterårsværk i 2011 blev optjent af gæstestuderende fra en anden dansk uddannelsesinstitution, mens 3,9 procent blev optjent af gæstestuderende fra en udenlandsk uddannelsesinstitution.

Merit

Det er de videregående uddannelsesinstitutioner selv, der afgør, om der skal gives merit for aktiviteterne gennemført i andre uddannelsesforløb. Institutionerne har ansvaret for, at den samlede uddannelse fastholder kvaliteten efter, at der er givet merit.

Der er i dag ikke ensartede procedurer og gennemskuelighed i de forskellige videregående uddannelsesinstitutioners meritpraksis. Selv om der er udvidede klagemuligheder, er mulighederne for at opnå merit for tidligere gennemførte uddannelsesaktiviteter for ringe.

Efter- og videreuddannelse

De videregående uddannelsesinstitutioners udbud af efter- og videreuddannelse er reguleret i den såkaldte VFV-lov. Rammen er en niveau-opdeling i videregående voksenuddannelse (VVU), diplomuddannelse og masteruddannelse, som spejler niveaudelingen i de ordinære uddannelser. VVU er således på erhvervsakademiniveau med et omfang på 60 ECTS-point, diplomuddannelser er på bachelorniveau med et omfang på 60 ECTS-point og masteruddannelser på kandidatniveau med et omfang på 60 ECTS-point. VVU og diplomuddannelser udbydes i langt overvejende grad på professions- og erhvervsrettede institutioner, og masteruddannelser kun på universiteter. Der er på samme måde en opdeling i udviklingsbaserede og forskningsbaserede videre- og efteruddannelser. Fx er videre- og efteruddannelse i ledelse primært udbudt som diplomuddannelser på ingeniørhøjskoler og professionshøjskoler og som kortere private udbud fra konsulentvirksomheder, mens universiteternes ledelsesuddannelser primært er masteruddannelser.

Tabel 6: Antal årselever på masteruddannelser, diplomuddannelser og videregående voksenuddannelser fordelt på højest fuldførte uddannelse, studieåret 2009/2010

	Årselever	Andel	Årselever	Andel	Årselever	Andel
Udd. under videregående niv.	102	8%	2.417	31%	2.406	61%
Erhvervsakademiuddannede	60	5%	795	10%	665	17%
Professionsbachelor mv.	525	43%	3.603	46%	321	8%
Bachelor	53	4%	158	2%	84	2%
Kandidatuddannelser	359	30%	725	9%	345	9%
Ph.d. mv.	22	2%	23	0%	8	0%
Uoplyst/ukendt	94	8%	60	1%	89	2%
Total	1.214	100%	7.780	100%	3.918	100%

Kilde: Uddannelsesministeriets beregninger på baggrund af opgørelser fra Ministeriet for Børn og Undervisnings databank : <http://statweb.uni-c.dk/databanken>.

Anm: Antallet af årselever for master og diplomuddannelser er 2009/2010, mens det for VVU er 2008/2009. I antallet af årselever med en professionsbacheloruddannelse medtælles også personer med en "Øvrig mellemlang videregående uddannelser".

Tabel 6 viser efter- og videreuddannelsesaktiviteten fordelt på årselevernes højest fuldendte uddannelse. Det fremgår, at aktiviteten er størst på diplomuddannelserne med 7.780 årselever fulgt af videregående voksenuddannelse med 3.918 årselever og masteruddannelserne med 1.214 årselever.

På diplomuddannelserne udgør professionsbachelorerne med 46 procent den største gruppe af de studerende, efterfulgt af personer med en uddannelse under videregående niveau med 31 procent. På masteruddannelserne udgør professionsbachelor og kandidater med henholdsvis 43 procent og 30 procent de største grupper af studerende. På videregående voksenuddannelse udgør personer med en uddannelse under videregående niveau med 61 procent den største del af de studerende.

4.2 Udfordringer og næste skridt: En uddannelsespolitisk vision om de videregående uddannelser

Det er Uddannelsesministeriets vision at arbejde for mere sammenhæng på tværs af de videregående uddannelser. De sigtelinjer, der præsenteres nedenfor, vil blive udviklet i dialog med sektoren og med respekt for indgåede politiske aftaler på området, ligesom de vil blive spillet ind i det igangværende ministerudvalgsarbejde om de videregående uddannelser.

4.2.1 Fleksible uddannelsesvalg på – og på tværs af – institutioner

Flere institutioner er allerede i gang med at udvikle såkaldte indre markeder for uddannelser, hvor de studerende får nemmere ved at kombinere deres uddannelse med elementer fra andre uddannelser.

Vi ønsker at indføre fleksible uddannelsesvalg, hvor uddannelsessamarbejde på institutionerne og på tværs af institutionerne skal bidrage til at tilpasse strukturer og indhold af uddannelser, så det i højere grad er muligt for de studerende at skifte spor eller kombinere relevante fagområder på tværs af de forskellige uddannelsesinstitutioner og sektorer. Denne fleksibilitet kan tilvejebringes ved, at der i de enkelte uddannelser er mulighed for at vælge tilvalg af specifikke fag og studieforløb, der kan lette overgangen til andre uddannelser. Samtidig

Sammenhæng på islandsk

Islands fire største videregående uddannelsesinstitutioner har sammen med det islandske undervisningsministerium netop indgået en aftale, der fjerner alle hindringer for, at studerende kan sammensætte deres uddannelse ved at vælge mellem fag, der udbydes på alle fire institutioner. Institutionen, hvor den studerende er optaget, kan dog fortsat fastsætte regler for, hvor mange moduler den studerende skal gennemføre dér (i udgangspunktet som minimum det første studieår).

Moderinstitutionen er forpligtet til at vejlede om moduler på de tre andre institutioner, som vil være relevante i forhold til en given uddannelse og indgå aftaler med den modtagende institution om forhåndsmøder. Denne gensidighed skal bl.a. være med til at sikre en arbejdsdeling i udbuddet af småfag, ligesom den giver de studerende mere valgfrihed og mere at vælge imellem. Endelig sikrer aftaler om forhåndsmøder, at de studerende kommer hurtigere igennem uddannelserne.

skal den faglige kvalitet og uddannelsernes identitet fastholdes.

Det fleksible uddannelsesvalg skal både fungere på de enkelte institutioner og på tværs af institutioner. Inspirationen til udviklingen af det indre marked skal bl.a. findes på Island, jf. "Sammenhæng på islandsk".

Det fleksible uddannelsesvalg på – og på tværs – af institutioner:

Det fleksible uddannelsesvalg skal give alle studerende optimale muligheder for at kombinere deres uddannelse med elementer fra andre uddannelser fra deres egen eller andre institutioner

4.2.2 Samarbejde om videngrundlag

Uddannelsesinstitutionerne har allerede en forpligtelse til at samarbejde, og det sker allerede, jf. "Eksempler på samarbejder på tværs af uddannelsessektorer". Der er dog brug for endnu mere samarbejde i fremtiden. Det skal sikres, at samarbejdet bliver en gensidig forpligtelse.

Institutionerne bør i samarbejde blive bedre til at udnytte hinandens videngrundlag og styrkepositioner på tværs af sektorerne, så kvaliteten af uddannelse løftes i hele det videregående uddannelsessystem.

Der skal fortsat forskes i problemstillinger, som er relevante for det tværgående samarbejde, og denne viden skal bringes i spil på institutionerne til gavn for undervisere, studerende, videreudvikling af eksisterende uddannelser og udvikling af nye relevante uddannelses tilbud.

Eksempler på samarbejder på tværs af uddannelsessektorer

Et konkret eksempel på et videnssamarbejde er Aalborg Universitet og University College Nordjylland, der har etableret "Laboratorium for forskningsbaseret skoleudvikling".

På Sjælland har Roskilde Universitet indgået et samarbejde med Professionshøjskolen UCC, UC Sjælland og Metropol, der sikrer, at professionshøjskolestuderende, der tager særlige valgfag, undgår at skulle supplere, idet de får direkte adgang til universitetets kandidatuddannelser bl.a. på sundhedsområdet.

En tilsvarende aftale er netop indgået mellem KU og UC Sjælland. Denne aftale har også fokus på videndeling og samarbejde på bl.a. sundhedsområdet og det pædagogiske område.

Et eksempel på et uddannelsessamarbejde er Professionshøjskolerne Metropol og UCC samt Københavns Universitet og Aarhus Universitet, der er gået sammen om en ny Science-læreruddannelse.

Samarbejde om videngrundlag:

Gennem gensidigt forpligtende aftaler udvikles nye modeller for, hvordan institutionerne øger forsknings- og videnssamarbejdet.

4.2.3 Afskaffelse af supplerer

I nogle tilfælde er det i dag nødvendigt at gennemføre et suppleringsforløb for at opfylde adgangskravet til en kandidatuddannelse. Det gælder både professionsbachelorer og bachelorer, hvis de ønsker at gennemføre en kandidatuddannelse, de ikke har direkte adgang til.

Supplerer mellem bachelor- og kandidatuddannelsen er studietidsforlængende og udgiftsdrivende. Det er hverken godt for de studerende eller for samfundet. Derfor er målet at afskaffe supplerer fra 2013. Men det skal ske uden, at det faglige niveau på kandidatuddannelserne sænkes. Supplerer i enkelte vigtige fag skal kunne gennemføres, efter den studerende er optaget på uddannelsen. Det kræver en større fleksibilitet i institutionernes optag. Det skal ikke gå ud over kvaliteten.

En løsning kunne være mere samarbejde mellem uddannelsesinstitutionerne om overgangsmuligheder, jf. "Brobygning i Sydvest-Danmark. Fra erhvervsakademi til kandidat-uddannelse".

Brobygning i Sydvest-Danmark. Fra erhvervsakademi til kandidat-uddannelse

Erhvervsakademi SydVest bygger bro for uddannede i offshore branchen. Driftsteknologer fra EA SydVest får en praktisk orienteret toårig videregående uddannelse, der består af en kombination af maskintekniske og kvalitetsmæssige fag med offshore teknologi som hovedfag. Driftsteknologer, der ønsker opkvalificering, kan fortsætte på professionsbacheloruddannelsen Teknisk Offshore Manager. Og et samarbejde med AAU Esbjerg betyder endelig, at Teknisk Offshore Manageruddannelsen giver adgang til kandidatuddannelsen i Energi på AAU Esbjerg.

Supplering:

Supplering ved optagelse på en kandidatuddannelse fra en bacheloruddannelse/ professionsbacheloruddannelse skal afskaffes fra 2013.

4.2.4 Meritgaranti

Merit er et vigtigt element i at undgå unødvendig dobbeltuddannelse og få de studerende hurtigere igennem uddannelserne. En god meritpraksis fremmer også udgående mobilitet. Det er blevet lettere at få merit. Det gælder både på tværs af institutioner og uddannelser i Danmark og i forhold til udlandet. Men det skal blive endnu mere gennemskueligt.

Beslægtede bacheloruddannelser inden for samme faglige områder skal give merit ved studieskift. Dette er et vigtigt element i et nyt fleksibelt uddannelsesvalg på – og på tværs af – institutionerne.

Et udlandsophold skal ikke forsinke den unge på vej gennem uddannelsen. Studerende skal efter et godkendt udlandsophold have meritoverført alle ECTS fra studier i udlandet; det skal være et krav til både institutionen og den studerende.

Vi skal blive endnu bedre til at godkende og sætte pris på anderledes sammensatte uddannelser, og så skal vi stræbe efter, at der meriteres efter ensartede procedurer.

Meritgaranti:

Studerende skal efter udlandsophold have meritoverført alle ECTS fra godkendte studier i udlandet; det skal være et krav til både institutionen og den studerende. Andre meritudfordringer skal afdækkes og fjernes, hvis muligt.

4.2.5 Efter- og videreuddannelse hele livet igennem

Uddannelsesministeriet gennemførte i 2011 en reform af diplomuddannelserne og er i gang med en tilsvarende

reform af VVU. Målet er at sikre fleksibilitet og gennemskuelighed med fleksibilitet i sammensætningen af modulerne for den studerende og moduler af helt ned til 5 ECTS-point omfang for bl.a. at sikre fleksibilitet i forhold til arbejdsmarkedet.

Der er behov for udvikling, hvor målene er, at:

- institutionerne i højere grad udbyder korte, målrettede forløb inden for en bredere vifte af fagområder
- den tætte kobling mellem institutionstype og karakteren af efteruddannelse blødes op
- brugernes behov er i fokus, og hvor udbuddet ikke nødvendigvis afspejler det ordinære uddannelsessystem
- institutionerne får mulighed og ansvar for at vurdere og anerkende tidligere efteruddannelse med henblik på tildeling af grader.

På universitetsområdet er masteruddannelser reguleret i en særskilt masterbekendtgørelse, der i forhold til fx reglerne om bachelor- og kandidatuddannelser er mindre omfattende og mindre detaljeret. Ligesom det er sket på diplomuddannelses- og VVU-området, bør der igangsættes et udviklingsarbejde på masteruddannelsesområdet med henblik på at sikre, at også denne del af efter- og videreuddannelsessystemet fungerer bedst muligt. Et sådant udviklingsarbejde skal inddrage spørgsmålet om sammenhængen til ph.d.-niveauet.

Efter- og videreuddannelse hele livet igennem:

Der igangsættes et udviklingsarbejde på masteruddannelsesområdet, hvor brugernes behov er i fokus, og hvor udbuddet ikke nødvendigvis afspejler det ordinære uddannelsessystem.

4.2.6 Innovation og entreprenørskab

Det er ikke længere nok at uddanne dygtige lønmodtagere. På tværs af de videregående uddannelser skal vi uddanne folk, der kan skabe og udvikle job, fx ved opstart af virksomheder eller udvikling af nye services og produkter i eksisterende virksomheder.

Vi har brug for kompetente, innovative og entreprenante færdiguddannede, der kan forbedre innovationskapaciteten i virksomhederne – både i de eksisterende og i de nyetablerede og både i private og offentlige virksomheder. De studerendes evne til at handle på muligheder skal fremmes. Foretagsomhed, idérigdom og evnen til at omsætte viden til værdi for andre skal i fokus.

En høj innovationskapacitet betyder, at virksomhederne er i stand til kontinuerligt at omsætte viden til nye løsninger, der er med til at skabe vækst og job i Danmark. Det kræver bl.a., at uddannelsessystemet forstår og reagerer på erhvervslivets og det offentliges efterspørgsel efter innovativ arbejdskraft samt i højere grad uddanner unge, der kan gå ud og skabe deres eget job.

Innovation og entreprenørskab:

En ny national innovationsstrategi skal have fokus på, hvordan innovation og entreprenørskab integreres på alle videregående uddannelser.

4.2.7 Praktik og erhvervssamarbejde

De studerende skal, uanset hvilken videregående uddannelse, de har valgt, have bedre forudsætninger for at komme i job. Ikke alle studerende skal uddannes til konkrete jobfunktioner, men alle studerende skal i deres uddannelse erhverve kompetencer, der kan styrke overgangen til arbejdsmarkedet.

Et foranderligt arbejdsmarked og krav om ændrede kompetencer gennem arbejdslivet stiller større krav til de videregående uddannelser. Uddannelserne skal i højere grad reflektere arbejdsmarkedets behov, og dygtige dimittender skal være med til at sikre de bedst mulige rammebetingelser for virksomhedernes internationale konkurrenceevne.

Det kræver alt sammen en løbende justering og fornyelse af uddannelsernes indhold gennem øget samarbejde med andre uddannelsesinstitutioner samt etablering af "praktikvinduer", fx ved at alle studieordninger skal muliggøre mindst 30 ECTS point til praktik, klinik eller lignende og/eller mulighed for erhvervssamarbejder, så de studerende allerede under uddannelsen får et større kendskab og erfaring med det arbejdsmarked, de uddannes til.

Erhvervssamarbejde og praktik:

Gennem erhvervssamarbejde og/eller praktik skal de studerende erhverve kompetencer, der kan styrke overgangen til arbejdsmarkedet.

5.

Mere sammenhæng i de videregående uddannelser

Afsnit 5 opsummerer de uddannelsespolitiske principper, som Uddannelsesministeriet vil arbejde for. Det vil, som nævnt, ske i dialog med sektoren og med respekt for indgåede politiske aftaler. Arbejdet skal også ses i sammenhæng med det igangværende ministerudvalgsarbejde om de videregående uddannelser.

5.1 Reform af rammerne for de videregående uddannelser

- a. **En lov for alle videregående uddannelser:** Visionen er én samlet og sammenhængende struktur i de videregående uddannelser med fokus på gennemsigtighed og større fleksibilitet i uddannelserne. Uddannelserne skal både på erhvervsakademi-, bachelor- og kandidatniveau give de studerende – brede eller smalle – erhvervskompetencer.
- b. **Nye enkle udviklingskontrakter:** Alle institutioner skal have nye kontrakter, hvor fokus er på gennemsigtighed samt færre og klarere mål, herunder hvordan institutionerne er med til at skabe bedre sammenhæng i uddannelsessystemet.
- c. **Taxameter- og bevillingsreform:** Inden for den eksisterende ramme vil vi i 2012 igangsætte et arbejde med at ændre tilskudssystemet på tværs af alle videregående uddannelsesinstitutioner. Et fremtidigt bevillingssystem skal være enkelt, gennemsommeligt og baseret på objektive kriterier samtidigt med, at det understøtter uddannelsesaktivitet og sammenhæng i uddannelsessystemet.
- d. **Nyt fælles sammenhængende akkrediteringssystem:** Koblingen mellem det daglige kvalitetssikringsarbejde og den eksterne kvalitetssikring skal styrkes, og kvalitetssikringen skal være mere smidig og understøtte, at nye uddannelsesudbud bidrager til sammenhængen i uddannelserne. Lovforslag om nyt fælles akkrediteringssystem fremsættes i næste folketingssamling.

5.2 Reform af de videregående uddannelser

- a. **Det fleksible uddannelsesvalg på – og på tværs af – institutioner:** Det fleksible uddannelsesvalg skal give alle studerende optimale muligheder for at kombinere deres uddannelse med elementer fra andre uddannelser fra deres egen eller andre institutioner.
- b. **Samarbejde om videngrundlag:** Gennem gensidigt forpligtende aftaler udvikles modeller for, hvordan institutionerne øger forsknings- og vidensamarbejdet.
- c. **Supplering:** Supplering ved optagelse på en kandidatuddannelse fra en bacheloruddannelse/professionsbacheloruddannelse skal afskaffes fra 2013.
- d. **Meritgaranti:** Studerende skal efter udlandsophold have meritoverført alle ECTS fra studier i udlandet; det skal være et krav til både institutionen og den studerende. Andre meritfordringer skal afdækkes og fjernes, hvis muligt.
- e. **Efter- og videreuddannelse hele livet igennem:** Der igangsættes et udviklingsarbejde på masteruddannelsesområdet, hvor brugernes behov er i fokus, og hvor udbuddet ikke nødvendigvis afspejler det ordinære uddannelsessystem.
- f. **Innovation og entreprenørskab:** En ny national innovationsstrategi skal have fokus på, hvordan innovation og entreprenørskab integreres på alle videregående uddannelser.
- g. **Erhvervssamarbejde og praktik:** Gennem erhvervs-samarbejde og/eller praktik skal de studerende erhverve kompetencer, der kan styrke overgangen til arbejdsmarkedet.

Bilag 1:**Styringsredskaber/rammer for institutioner under Uddannelsesministeriet**

Styringsredskaber/ rammer	Universiteter	Professionshøjskoler
Regler	Lov om universiteter regulerer både universiteternes institutionelle forhold og universiteternes udbud af bachelor- og kandidatuddannelse, ph.d.-uddannelse samt masteruddannelse mv. Der er udstedt en række bekendtgørelser i medfør af universitetsloven, herunder en uddannelsesbekendtgørelse omfattende bachelor- og kandidatuddannelser, en masterbekendtgørelse samt en bekendtgørelse om universiteternes internationale uddannelsesforløb. Masteruddannelser udbydes i medfør af både universitetsloven og lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne (VfV-loven).	Lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser regulerer erhvervsakademiernes og professionshøjskolerens udbud af erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser. Der er udstedt en rammebekendtgørelse for erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser i medfør af loven. Derudover udstedes uddannelsesbekendtgørelser for hver enkelt uddannelse på tværs af udbud. For videregående voksenuddannelser og diplomuddannelser gælder, at de er reguleret i lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelsessystemet) for voksne. Professionshøjskolernes institutionelle forhold er reguleret i lov om professionshøjskoler for videregående uddannelser.
Ledelse	Universiteterne er statsfinansierede selvejende institutioner med en ansat ledelse og bestyrelser med eksternt flertal. Bestyrelsen ansætter rektor. Al kompetence udgår fra rektor. De videnskabelige ledere varetager deres opgaver efter delegation fra rektor. Rektor fastlægger universitetets interne organisering inden for de rammer, som bestyrelsen har fastsat i vedtægten. Universitetet skal ifølge universitetsloven nedsætte følgende rådgivningsorganer, bl.a. for at sikre medbestemmelse og medinddragelse: Akademisk råd, ph.d.-udvalg og studienævn. I det omfang, bestyrelsen ønsker flere rådgivningsorganer, beskrives de i universitetets vedtægt.	Professionshøjskolerne har selveje samt ansat ledelse og bestyrelser med eksternt flertal. Bestyrelsen ansætter rektor. Rektor tegner professionshøjskolen med undtagelse af dispositioner over fast ejendom.
Udviklingskontrakter/ rammeaftaler	Indgår 3-årig udviklingskontrakt med uddannelsesministeren på baggrund af 3-5 pligtige mål, som opstilles af ministeren og 3-5 selvvalgte mål, som vælges af det enkelte universitet. De pligtige og selvvalgte mål afrapporteres via selvvalgte indikatorer (målepunkter) af overvejende kvantitativ karakter. De selvvalgte mål afspejler universitetets egne strategiske prioriteringer og profilering. Uddannelsesministerens pligtige mål baseres på samfundsmæssige prioriteringer.	Indgår en flerårig udviklingskontrakt på baggrund af pligtige mål. De konkrete målsætninger omfatter dels obligatoriske fælles indikatorer, dels selvvalgte indikatorer af overvejende kvantitativ karakter.

Erhvervsakademier	Kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner	Maritime uddannelsesinstitutioner
Lov om erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser regulerer erhvervsakademiernes og professionshøjskoleers udbud af erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser. Der er udstedt en rammebekendtgørelse for erhvervsakademiuddannelser og professionsbacheloruddannelser i medfør af loven. Derudover udstedes uddannelsesbekendtgørelser for hver enkelt uddannelse på tværs af udbud. For videregående voksenuddannelser og diplomuddannelser gælder, at de er reguleret i lov om erhvervsrettet grunduddannelse og videregående uddannelse (videreuddannelses-systemet) for voksne Erhvervsakademiernes institutionelle forhold er reguleret i lov om erhvervsakademier for videregående uddannelser.	Lov om videregående kunstneriske uddannelsesinstitutioner under Kulturministeriet og Lov om Danmarks Biblioteksskole regulerer både de institutionelle og uddannelsesmæssige – ordinære som efter-videreuddannelse – forhold på de kunstneriske og kulturelle uddannelsesinstitutioner.	Lov om maritime uddannelser regulerer de overordnede rammer for de maritime uddannelser og uddannelsesinstitutioner. Det faglige indhold på de enkelte uddannelser reguleres på bekendtgørelsesniveau. Under loven findes endvidere tværgående bekendtgørelser vedr. eksamen, tilsyn, klageadgang, adgangsbegrænsninger samt diverse tilskud.
Erhvervsakademierne har selveje samt ansat ledelse og bestyrelser. Flertallet i bestyrelsen udgøres af medlemmer fra institutioner for erhvervsrettet uddannelse i erhvervsakademiets geografiske område. Bestyrelsen ansætter rektor. Rektor tegner erhvervsakademiet med undtagelse af dispositioner over fast ejendom.	Designskolen Kolding er selvejende og ledes af ansvarlig bestyrelse, der ansætter rektor. Arkitektskolen Aarhus og Det Kongelige Danske Kunstakademis Skoler for Arkitektur, Design og Konservering er statsejede institutioner, der ledes af en ansvarlig bestyrelse, der ansætter rektor. IVA ledes af en rektor, der ansættes af ministeren.	Alle institutioner er selvejende institutioner bortset fra skoleskibet Danmark, som er stats-ejet og drives af en uddannelsesinstitution. Institutionerne ledes af en ansvarlig bestyrelse, der ansætter rektor.
Indgår en flerårig udviklingskontrakt på baggrund af pligtige mål. De konkrete målsætninger omfatter dels obligatoriske fælles indikatorer, dels selvvalgte indikatorer af overvejende kvantitativ karakter.	Indgår en rammeaftale på baggrund af fastsatte mål i politisk flerårsaftale. De konkrete mål af kvalitativ karakter fastsættes i den enkelte institutions rammeaftale.	Indgår ikke udviklingskontrakter med ministeriet. Underlagt et ministerielt fastsat kvalitetsindeks med udvalgte parametre, som institutionerne måles på samt årlige audits. En mindre del af institutionernes tilskud er bundet op på opnåede resultater i henhold til kvalitetsindekset.

Bilag 2:**Tilskud til institutioner
under Uddannelsesministeriet****Tabel A:** Tilskud til erhvervsakademierne i 2010

Tilskudstype	Beløb (mio. kr., 2012-priser)
Taxametertilskud	966
Kvalitetstilskud	47
Institutionstilskud	14
Mindre tilskud	2
Hovedtotal	1.029

Kilde: FL 2012

Note: Tilskuddet budgetteres ikke på institutionsniveau, hvorfor fordelingen er foretaget ud fra regnskabet for 2010.

Tabel B: Tilskud til professionshøjskolerne i 2010

Tilskudstype	Beløb (mio. kr., 2012-priser)
Taxametertilskud*	3656
Institutionstilskud + øvrige faste tilskud	236
Kvalitetstilskud mv.	318
Vidensopbygningstilskud	68
Undervisningsmiddelcenterfunktion	236
Hovedtotal	4514

Kilde: FL 2012

* En mindre del af taxametertilskuddene vedrører ungdomsuddannelser under MBU. Note: Tilskuddet budgetteres ikke på institutionstypeniveau, hvorfor fordelingen er foretaget fra regnskabet for 2010.

Tabel C: Tilskud fra Søfartsstyrelsen til de maritime uddannelsesinstitutioner i 2010

Tilskudstype	Beløb (mio. kr., 2012-priser)
Grundtilskud	13
Taxametertilskud	255
Skoleskibe	19
I alt	287

Kilde: FL 2012**Tabel D:** Bevillinger til de kunstneriske uddannelsesinstitutioner i 2010

	Beløb (mio. kr., 2012-priser)
Udgiftsbudget	576
Indtægtsbudget	63
Nettobevilling	513

Kilde: FL 2012**Tabel E:** Universiteternes samlede indtægter (mio. kr., 2012-priser)

	2010	2011	2012	2013	2012
1. Uddannelsesbevillinger*	5.940	6.185	6.375	6.097	25%
2. Forskningsbevillinger	7.661	8.026	8.072	7.317	32%
3. Øvrige bevillinger**	1.103	1.004	768	805	3%
I alt bevillinger (basistilskud)	14.704	15.215	15.215	14.219	61%
4. Andre eksterne indtægter***	9.628	9.694	9.906	10.241	39%
Indtægter i alt	24.332	24.909	25.121	24.460	100%

Kilde: FL 2012

* Inklusive bevillinger til deltidsuddannelse og friplads- og stipendieordningen.

** Universiteter modtager også bevillinger til biblioteker, haver og museer mv.

*** Fra 2011 og frem er indtægterne skønnet af universiteterne. I 2010 er indtægterne de faktiske.

Redegørelse – Om større sammenhæng i det videregående uddannelsessystem

2011/2012:7

Henvendelse om udgivelsen kan i øvrigt ske til
Ministeriet for Forskning,
Innovation og Videregående Uddannelser

Postadresse:
Postboks 2135
DK-1015 København K

Besøgsadresse:
Slotsholmsgade 10
DK-1216 København K

E-mail: fivu@fivu.dk
Tlf. : 33 92 97 00

Elektronisk publikation
978-87-92727-53-4

Design
e-Types & India

Tryk
Rosendahl Schultz Grafisk A/S

Web
Publikationen kan hentes på
www.fivu.dk

P5 - POSTBOKS 260 – DK-4000 ROSKILDE

Anders Siig Andersen

Institutleder

Roskilde, 5. juni 2012

Det eksisterende samarbejde mellem professionshøjskolerne og Institut for psykologi og uddannelsesforskning

Instituttet har et bredt samarbejde med professionshøjskolerne om forsknings- og udviklingsprojekter samt om ph.d. forløb. Der er desuden etableret et uddannelsessamarbejde inden for sundhedsområdet. Instituttets nærmeste samarbejdspartner er UCSJ, men der er også gode kontakter til UCC, Metropol, Lillebælt og VIA. Instituttet har en målsætning om at bidrage til at styrke RUC's placering som en primær partner for professionshøjskolerne i forhold til forskning, udvikling, uddannelse og forskeruddannelse.

Center i velfærd, profession og hverdagsliv

Der er givet midler fra rektors udviklingspulje til etablering af et Center i velfærd, profession og hverdagsliv (VelPro). Formålet med centeret er at udvikle en markant RUC profil i forhold til forsknings- og udviklingsprojekter samt forskningsformidling i relation til professionsfeltet. Formålet er desuden at udvikle et stærkt uddannelsessamarbejde med professionshøjskolerne og herunder at styrke samarbejdet om forskeruddannelse. Siden centerets etablering har instituttet medvirket i en række forsknings- og udviklingsprojekter i et tæt samarbejde mellem professionshøjskoler og universitet.

Forsknings- og udviklingsprojekter

Der har gennem flere år været indgået samarbejdsaftaler mellem University College Sjælland og Institut for psykologi og uddannelsesforskning. Aftalen indebærer et tilskud til RUC på ca. 1 mio. kr. p.a. og indeholder en række delprojekter.

2012 aftalen omfatter bl.a. delprojekter vedr. udvikling af en skolebaseret læreruddannelse og samarbejde om vidensbaseret af specialiserings- og liniefag i pædagoguddannelsen. Aftalen omfatter desuden etablering af forskningsværksteder med forskningsbaseret bistand til mindre forsknings- og udviklingsaktiviteter i UCSJ. Konkret drejer det sig om værksteder i Praktik og professionsudvikling, Vejledning af bachelorprojekter (med produktion af antologi og fælles konference) samt Rekruttering og sociokulturelle sammenhænge.

Instituttet medvirker desuden i en række større og længerevarende projekter, hvor der samarbejdes med en eller flere professionshøjskoler:

Absalon projektet: Støtte til drenges deltagelse i folkeskoleundervisningen med interaktive tavler (RUC, UCSJ)

ELYK projektet (RUC, SDU, UCSJ, UC Lillebælt, UC Syd): Udvikling af e-læring i yderområder samt klyngedannelse.

IMODUS projektet (RUC, UCSJ): Nye former for tilrettelæggelse af undervisningen i alle typer af videregående uddannelse i Region Sjælland med henblik på at flere drenge og unge mænd begynder på og gennemfører en videregående uddannelse.

PROBA- professionsbachelorisering i et vadested (RUC, UCSJ og UCC): Forskningsprojekt om nyuddannede pædagogers viden- og kompetenceudvikling siden professionsbachelorreformen.

UGLE projektet (RUC, UCSJ). Et forsknings- og udviklingsprojekt der i samarbejde med unge, lærere og andre parter i og omkring erhvervsuddannelserne undersøger mødet mellem uddannelseskultur og ungdomskultur og udvikler nye tiltag for sårbare unge

DUR projektet (RUC, UCSJ): Formålet er at styrke Roskildes drenge og unge mænds muligheder og forudsætninger for at gennemføre en ungdomsuddannelse – gennem udviklingen af en helhedsindsats funderet i et bredt samarbejde mellem aktører fra uddannelsessektoren, myndigheder, erhvervsliv og relevante organisationer.

Forskeruddannelse

Ph.d. skolen ved Institut for psykologi og uddannelsesforskning har et langvarigt og succesfuldt samarbejde med professionshøjskolerne om samfinansierede ph.d. forløb. Instituttet deltager desuden i to konsortier, som danner ramme om ph.d. ansøgninger til ph.d. rådet. Det drejer sig dels om LITusku (Ålborg Universitet, Århus Universitet, Roskilde Universitet, Syddansk Universitet, UCSJ, UCSyd, UCLillebælt og UCNord) med særlig fokus på digitalisering af undervisningen i folkeskolen. Dels om et konsortium i Uddannelsesforskning med fokus på inklusion af skolebørn i vanskeligheder (RUC, UCSJ og UCLillebælt).

Uddannelse

Der er indgået en aftale mellem RUC, UCC, Metropol og UCSJ om akademisk toning af professionshøjskolernes sundhedsuddannelse med henblik på direkte optag på Sundhedsfremme ved RUC i kombination med et andet fag. Der indføres et ekstra projekt i professionsuddannelserne (udover bachelorprojektet) og de studerende fra professionshøjskolerne deltager i 2 specialkurser på RUC. Principperne i aftalen tænkes udmøntet på andre områder (f.eks. i forhold til læreruddannelsen og pædagoguddannelsen), når der er opnået erfaringer med, hvordan de virker i praksis. Instituttet har tidligere forsøgt at etablere en overgangsmodel mellem læreruddannelsen ved UCC og RUC efter andet studieår (dobbelt sporskifte). Dette lykkedes imidlertid ikke af studieordnings- og organiseringsmæssige årsager.

Antallet af professionsbachelorer, der har søgt om direkte optag på de uddannelser instituttet er engageret i, dvs. psykologi, pædagogik, sundhedsfremme og arbejdsliv, har været jævnt stigende gennem de senere år. Der har imidlertid været problemer med at omsætte ansøgningstallet til optagne studerende. Fordi optaget er foregået uden koordinering mellem de forskellige kombinationsuddannelser, er der ofte opstået en situation, hvor de studerende kun har kunnet optages på et af de ansøgte fag. De seneste par år er koordineringen intensiveret. Håbet er, at der i efterårssemesteret 2012 vil kunne realiseres et betydeligt større optag end tidligere. Optaget er fordelt mellem indslusningsforløb og direkte optag på kandidatuddannelsen. Med bortfald af indslusningsmuligheder står universitetet over for en ny udfordring.

Dilemmaer

Der er en række dilemmaer i samarbejdet mellem professionshøjskoler og universiteter, som dels har at gøre med det almene konkurrenceforhold og dels med de forskellige krav der stilles til medarbejderne.

Professionshøjskolerne forholder sig eksplicit til konkurrenceforholdet, idet man har et erklæret perspektiv om at blive anerkendt nationalt og internationalt som institutioner, der beskæftiger sig med anvendt forskning og med uddannelse fra akademi- til masterniveau (ph.d.). Rektorkollegiet for professionshøjskolerne beskriver bl.a. følgende forslag, som søges realiseret inden 2015:

- At udbyde uddannelse baseret på anvendt forskning og udvikling
- At udbyde uddannelse på akademi-, professionsbachelor- og professionsmasterniveau
- At stille mod at 20 % af professionshøjskolernes medarbejdere har en ph.d. grad
- At opnå anerkendelse som institutioner, der bedriver anvendt forskning og vidensbaseret innovation
- At få ret til at ansætte personale med forskningsret og -pligt
- At få ret til at ansætte post. doc.
- At uddanne professions-ph.d.'ere i samarbejde med universiteterne
- At få en grundbevilling til at drive anvendt forskning, uddanne ph.d.'ere, etablere professionsmasteruddannelse mm (samlet ca. 500 mio. kr. pr. år)
- At fusionere professionshøjskoler, erhvervsakademier og ingeniørhøjskoler. Der foreslås følgende betegnelser for de fusionerede institutioner: Erhvervs- og professionshøjskole, Erhvervs- og professionsuniversitet eller Universities of Applied Science
- At fusionere professionshøjskoler

I det daglige samarbejde om forsknings- og udviklingsprojekter overskygges udfordringerne i konkurrenceforhold af de forskellige krav, der institutionelt stilles til medarbejderne..

Medarbejderne i professionshøjskolernes videnscentre har en forpligtelse til at bidrage til uddannelses- og velfærdsinnovation i praksis, men forskerne ved universitetet er underlagt stadig skærpede krav vedr. BFI publicering. Samtidig er medarbejderne ved professionshøjskolerne meget opmærksomme på, om der er et ligeværdigt forhold mellem dem og de universitetsansatte, eller om de universitetsansatte primært anskuer de ansatte ved professionshøjskolerne som dem der skal tage sig af projekternes udviklingsdimensioner.

Muligheder

Dilemmaerne må ikke skygge for, at der er mange spændende udviklingsmuligheder i samarbejdet mellem professionshøjskolerne og universitetet.

Nogle eksempler:

- Nye tværfaglige kandidatuddannelsesprogrammer, som er målrettet mod direkte optag af kvalificerede professionsbachelorer.
- Udvikling af introducerende studieforløb med introduktion til projektarbejdet som erstatning for den nuværende indslusning.
- Samarbejde om forskningsbaseret af professionsuddannelserne evt. i udvidet form, hvor dele af undervisningen forlægges til universitetet.
- Samarbejde om akademisk toning af professionsuddannelserne som grundlag for direkte optag på kandidatuddannelser.

- Fagsamarbejde med henblik på at opnå bedre gensidig forståelse og overensstemmelse mellem fagenes profil for grundskole og gymnasium.
- Etablering af udviklingslaboratorium i et samarbejde mellem professionshøjskole og universitet baseret på forpligtende aftaler med folkeskoler og gymnasier.
- Samarbejde om masteruddannelser, som udbydes af universitetet.
- Pædagogisk og anden efteruddannelse af lærere ved professionshøjskolerne.
- Forskningskvalificering af professionshøjskolernes udviklingsprojekter, bl.a. i form af forskningsværksteder, som kan resultere i fælles publikationer og konferencer.
- Konkret samarbejde om forsknings- og udviklingsprojekter og udvikling af modeller for øgning af institutionernes forsknings- og videnssamarbejde.
- Samarbejde om samfinansierede ph.d. projekter og ph.d. projekter, som finansieres af ph.d. rådet.

Med venlig hilsen

Anders Siig Andersen
Institutleder
Institut for Psykologi og Uddannelsesforskning

Den 1. juni 2012

AFTALETEKST

Reform af læreruddannelsen

Regeringen har indgået en aftale med Venstre, Konservative og Dansk Folkeparti om en ny læreruddannelse.

Formålet med reformen er en fagligt stærkere og mere attraktiv læreruddannelse, der matcher folkeskolens behov, er gennemsyret af almen dannelse og hæver barren for de lærere, der skal løfte morgendagens folkeskole.

Målet er, at lærerne underviser i fag, de har undervisningskompetence i, så børnene i folkeskolen i højere grad møder lærere, der har en faglig fordybelse i netop de fag, der er på skoleskemaet.

Partierne er enige om, der skal være fokus på, hvad den færdiguddannede lærer kan – og ikke, hvad han/hun har været igennem, og læreruddannelsen skal fremover reguleres efter samme principper som andre videregående uddannelser, hvor de konkrete kompetencekrav til de enkelte undervisningsfag udformes på et fagligt grundlag.

Partierne er samtidig enige om at styrke lærernes grundfaglighed, herunder fx klasserumsledelse, relationskompetence, kompetencer i forhold til inklusion og identifikation af sociale problemer.

Samtidig skal almen dannelse gennemsyre hele uddannelsen, således at kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab indgår i lærernes grundfaglighed, ligesom der i de enkelte undervisningsfag kommer fokus på, at lærerne kan forberede eleverne på deres deltagelse og medansvar for et samfund med frihed og folkestyre, jf. folkeskolens formål.

Læreruddannelsen skal hvile på den nyeste, evidensbaserede viden om, hvad der virker i folkeskolen, og de lærerstuderende skal have mulighed for at læse i udlandet og inddrage internationale erfaringer i deres uddannelse.

Bedre sammenhæng og større fleksibilitet i uddannelsessystemet er afgørende for et samlet løft af de videregående uddannelser - med henblik på at sikre højere kvalitet og større evne til at imødekomme fremtidige krav om en mangfoldighed af kompetencer.

Den ny læreruddannelse tænkes ind i denne sammenhæng med henblik på at tiltrække dygtige studerende, løfte det faglige niveau og styrke de studerendes arbejdsmarkedsparathed.

Den nuværende læreruddannelseslov ophæves, og uddannelsen skal fremover reguleres via en bekendtgørelse under den generelle lov om professionsbacheloruddannelser.

Forligspartierne er enige om følgende grundsten i den ny læreruddannelse:

1. Højere krav og mere faglighed
2. Kompetencemål med sammenhæng til folkeskolen
3. Norm om tre undervisningsfag
4. Styrkelse af grundfaglighed og almen dannelse
5. It i læreruddannelsen
6. Specialpædagogik og inklusion i læreruddannelsen
7. En bedre praktik
8. Uddannelsens struktur – modulisering, toninger og internationalt udsyn
9. Samspil med andre uddannelser
10. Adgang og optag
11. Entreprenørskab og talentforløb
12. Bachelorprojektet
13. Øget videns- og praksisbaseret
14. Relevant og målrettet efteruddannelse
15. Folkeskolens timeløse fag
16. Monitorering og evaluering.

Ad 1. Højere krav og mere faglighed

Der skal stilles højere krav både til de lærerstuderende og til underviserne på læreruddannelsen. De nye kompetencemål vil blive udformet, så de afspejler højere krav til, hvad de studerende skal kunne – først og fremmest i dybden (beherskelsesniveau), men også i bredden (vidensområder). Uddannelsens samlede ECTS-ramme vil være den samme – ligesom indplaceringen i forhold til den overordnede kvalifikationsramme – men den studerende vil få en større arbejdsbelastning. De studerendes indsats vil blive målt via grundigere bedømmelse og skærpede eksamenskrav, og der indføres karakter for bedømmelsen af praktikken. De studerende vil skulle bestå fagmodulerne, som forventes at have et omfang på 10-20 ECTS point. Allerede på uddannelsens første år vil de studerende således skulle bestå flere fagmoduler med væsentligt højere krav end i dag.

Underviserne på læreruddannelsen skal fremover langt mere systematisk basere undervisningen på praksisrelevant og evidensbaseret viden. Endelig vil professionshøjskolerne via udviklingskontrakterne blive holdt op på, at de lærerstuderende får mere kvalitet i undervisningen, fx i form af flere timer.

Forligspartierne noterer sig det aktuelle udviklingsarbejde i forbindelse med studieaktivitetsmodellen og lægger vægt på, at læreruddannelsen er et fultidsstudium. Der skal være mødepligt til aktiviteter, der involverer eksterne parter, fx praktikken. Professionshøjskolerne fastlægger selv regler om mødepligt og stopprøver.

Samlet set forventer forligspartierne, at professionshøjskolerne med det nye styringskoncept vil sikre, at der sker en reel forhøjelse af barren for at blive lærer i folkeskolen.

Ad 2. Kompetencemål med sammenhæng til folkeskolen

Den nuværende detailregulering af, hvad den studerende skal igennem, afløses af styring via mål for, hvad den studerende skal kunne. Der indføres kompetence-

mål for de enkelte undervisningsfag, for lærernes grundfaglighed og for praktiken. Kompetencemålene fastsættes af uddannelsesministeren i samarbejde med undervisningsministeren og med inddragelse af relevante aktører. Hensigten er at sikre, at læreruddannelsen løbende kan tilpasse sig folkeskolens fagrække – uden at der først skal gennemføres lovændringer. Kompetencemålene sikrer således en-til-en sammenhæng mellem folkeskolens fag og de fag, som de lærerstuderende kan opnå undervisningskompetence i.

Konkret udarbejdes kompetencemålene på et fagligt grundlag, og for hvert nyt kompetencemål redegøres der for, hvordan dette er udtryk for en faglig skærpelse i forhold til det tidligere niveau. For så vidt angår dansk og matematik, formuleres kompetencemål for henholdsvis undervisning i indskoling og undervisning i udskoling. Forligspartierne lægger vægt på, at kompetencer i forhold til grammatik indarbejdes i de kompetencemålsbeskrivelser, hvor det er relevant i forhold til kernefagligheden, fx dansk og fremmedsprog.

De fagligt fastsatte kompetencemål og udkast til den nye bekendtgørelse forelægges forligskredsen, inden den sendes i høring. Bekendtgørelsesudkastet drøftes herefter igen på baggrund af høringssvarene. Således sikres, at aftalen om en ny læreruddannelse afspejles i bekendtgørelsen. Herefter høres forligskredsen ved ændringer i bekendtgørelsen. Væsentlige politiske ændringer kræver enighed i forligskredsen.

Ad 3. Norm om tre undervisningsfag

Målet er, at folkeskolens lærere underviser i fag, som de har undervisningskompetence i. Forligskredsen har noteret sig, at erfaringerne fra forsøg viser, at langt flere studerende vælger tre linjefag frem for to, hvis de strukturelle bindinger på uddannelsen løsnes. Forsøgene peger således på, at de lærerstuderende er meget optagede af at vælge fag og fagkombinationer, der giver gode jobmuligheder i folkeskolen.

Derfor skal de studerende som norm have tre undervisningsfag, heraf enten dansk eller matematik. Professionshøjskolerne får pligt til at sikre den regionale og nationale forsyning af lærere med fag, fagkombinationer og kompetencer, der efterspørges i folkeskolen, herunder særligt at sikre tilstrækkelig forsyning af lærere med undervisningskompetencer i dansk og matematik. Uddannelsesministeren får hjemmel til at gribe ind, hvis professionshøjskolerne ikke lever op til deres forsyningspligt, fx ved at pålægge eller begrænse bestemte udbud.

Ad 4. Styrkelse af grundfaglighed og almen dannelse

Med forslaget til ny læreruddannelse lægges op til en markant styrkelse af lærernes grundfaglighed.

Grundfagligheden skal ses i sammenhæng med folkeskolens formål og består af to hovedområder med i alt fire temaer:

- Pædagogik og lærerfaglighed
 - Elevens læring og udvikling
 - Undervisningskendskab og -kompetencer, herunder almen didaktik og it som pædagogisk redskab
 - Specialpædagogik og undervisning af to-sprogede
- Almen dannelse

- Kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab.

Der fastsættes to kompetencemål med to selvstændige eksaminer for lærernes grundfaglighed: ét for pædagogik og lærerfaglighed og ét for kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab.

Pædagogik og lærerfaglighed

Pædagogik og lærerfaglighed har som formål at udvikle de studerendes generelle viden og kompetence som undervisere og gøre dem i stand til at fungere i skolens virkelighed. Dermed får lærerne fortsat generel undervisningskompetence i folkeskolen.

De færdiguddannede lærere skal kunne give eleverne lyst til at lære mere samt udvikle arbejdsmetoder og skabe rammer for oplevelse, fordybelse og virkelyst, så eleverne udvikler erkendelse og fantasi mv., jf. folkeskolens formål.

Fagområdet skal selvstændigt og gennem koblinger med undervisningsfagene bidrage til at udvikle de studerendes professionsrettede viden og kompetencer. Det sker gennem udvikling af de studerendes lærerfaglighed, der omfatter viden om og kompetence i skolens praksis og kapacitet til at kunne forholde sig refleksiivt til viden og kompetence om skolens praksis og rammerne for denne. Det bemærkes, at it som pædagogisk redskab også integreres i kompetencemålene for de enkelte undervisningsfag, jf. punkt 5.

Almen dannelse

De færdiguddannede lærere skal være i stand til at understøtte folkeskolens overordnede formål om at forberede eleverne til deltagelse, medansvar, rettigheder og pligter i et samfund med frihed og folkestyre; fremme elevens alsidige udvikling og gøre eleverne fortrolige med dansk kultur og historie og give dem forståelse for andre lande og kulturer.

Temaet "Kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab" er derfor en del af lærernes grundfaglighed. Ligesom det gælder for de øvrige fagområder, vil også kravene til kristendomskundskab, livsoplysning og medborgerskab blive skærpet i forhold til i dag.

Ad. 5 It i læreruddannelsen

Der ligger et stort pædagogisk potentiale i øget anvendelse af it i undervisningen. Formålet med nye digitale læringsformer og -ressourcer er at styrke elevernes faglighed og ruste dem bedre til fremtiden. Digitale læremidler vil kunne højne kvaliteten af undervisningen, fordi de motiverer eleverne og inddrager dem mere aktivt. Og fordi de gør det muligt at lære på den måde, i det tempo og på det niveau, der passer bedst til den enkelte elev. It har også et stort potentiale til at frigøre ressourcer til mere og bedre undervisning og give lærerne mere tid til de enkelte elever. Derfor foregår der også et stort udviklingsarbejde på området i regi af Ministeriet for Børn og Undervisning.

Aftalepartierne finder det vigtigt at styrke lærernes kompetencer i forhold til at bruge it som pædagogisk redskab. Derfor indgår dette i temaet 'Undervisningskendskab' i lærernes grundfaglighed. Partierne har endvidere aftalt, at it som pædagogisk redskab også skal indarbejdes i kompetencemålene for de enkelte un-

dervisningsfag, sådan at lærerne bliver velfunderede i fagspecifik anvendelse af it i undervisningen.

Ad. 6 Specialpædagogik og inklusion i læreruddannelsen

Der er bred politisk enighed om, at folkeskolen fremover skal inkludere flere elever med særlige behov i den almindelige undervisning. Derudover skal der sikres kvalitet i specialundervisningen, herunder i specialklasser og specialskoler. Dette stiller krav til, at de færdiguddannede lærere både har generel viden og kompetencer i forhold til at undervise elever med særlige behov samt specifik viden og kompetencer i forhold til udvalgte elevgruppers særlige undervisningsmæssige behov.

Pædagogik og lærerfaglighed skal således give de færdiguddannede lærere generel og specifik specialpædagogisk viden og kompetencer i forhold til at identificere specialpædagogiske problemstillinger samt forberede, gennemføre og evaluere undervisning tilpasset den enkelte elevs behov.

Ad 7. En bedre praktik

Forligspartierne er enige om at skabe en bedre praktik, hvor de kommende lærere er bedre forberedt på undervisningssituationen. Der skal være mere folkeskole i læreruddannelsen.

Praktikken skal fortsat være rygraden i uddannelsens progression, men der sker en skærpelse af kravene ved fastsættelse af tre kompetencemål for de tre praktikeniveauer. Der indføres karakter ved bedømmelse af praktikken, og der stilles krav om større praksisforankring af professionsbachelorprojektet. Desuden giver moduliseringen større mulighed for anvendelse af øvelseselementer i uddannelsen, fx ”teaching labs”.

Endelig skal professionshøjskolerne kunne stille kvalitetskrav til praktikskolerne i form af konkrete kvalitetskriterier som forudsætning for at kunne indgå i et praktiksamarbejde med en læreruddannelse.

Samtidig opfordres professionshøjskolerne til at indgå partnerskaber med kommuner og folkeskoler med henblik på øget brug af praktikere som eksterne undervisere, udvikling af traineeordninger, fælles udviklingsprojekter mv. Ligesom parterne opfordres til at indgå aftaler om ansættelse af lærerstuderende som undervisningsassistenter i folkeskolen.

En bedre praktik er en væsentlig del af undervisningens kvalitet og vil indgå i den kvalitetsudvikling, som udspringer af professionshøjskolernes udviklingskontrakter.

Uddannelsesministeren følger op i forhold til kommunernes anvendelse af de midler, som de har fået til at uddanne praktiklærere på skoler, der har lærerstuderende i praktik. Målet er, at alle praktikskoler har mindst én uddannet praktiklærer inden udgangen af 2014.

Ad 8. Uddannelsens struktur – modulisering, toninger og internationalt udsyn

Den ny læreruddannelse opbygges af fire grunddele:

- Undervisningsfag: 140 ECTS

- Lærernes grundfaglighed: 60 ECTS
- Praktik: 30 ECTS
- Bachelorprojekt: 10 ECTS.

Professionshøjskolerne har mulighed for at reducere ECTS-rammen for undervisningsfag med op til 20 ECTS point (ned til minimum 120 ECTS point). Det åbner mulighed for, at ECTS-rammen for lærernes grundfaglighed kan udvides med op til 20 ECTS point (op til maksimalt 80 ECTS point), og/eller at ECTS-rammen for bachelorprojektet kan udvides med op til 10 ECTS point (op til maksimalt 20 ECTS point). Der kan dog maksimalt flyttes 20 ECTS point, og uddannelsens omfang skal i alle tilfælde have et omfang på præcis 240 ECTS point.

Den ny læreruddannelse vil være opbygget af moduler, der leder hen mod eksamen i de forskellige kompetencemål. Der kan både være tale om monofaglige moduler, som leder hen mod ét kompetencemål, og tværfaglige moduler – fx naturfags- eller fremmedsprogsdidaktik – som bygger op til eksamen i forskellige kompetencemål. Moduliseringen indebærer flere fordele: der vil blive lettere adgang til samlæsning og udveksling med andre uddannelser og institutionstyper – samt internationalt. Desuden bliver der bedre muligheder dels for regionale toninger, dels for efteruddannelse.

Professionshøjskolerne vil kunne lave toninger eller profiler på læreruddannelsen med henblik på at imødekomme enten regionale behov eller andre behov for specialiseringer, fx inden for specialpædagogik, fremmedsprog eller naturfag. Der åbnes også mulighed for øget brug af udlandsophold, fx sådan at en kommende engelsk- eller tysklærer naturligt vil tage et semester i det pågældende land.

Professionshøjskolerne får samtidig en opgave i at sikre sammenhæng og faglig progression i de forløb eller ”fagpakker”, som tilrettelægges for de studerende.

Ad 9. Samspil med andre uddannelser

Forligskredsen lægger vægt på, at modulisering og kompetencemål giver nye muligheder for at udvikle uddannelsen med henblik på bedre kvalitet og større relevans.

Aftalepartierne forventer, at professionshøjskolerne og de andre videregående uddannelsesinstitutioner gør brug af de nye muligheder for øget samspil omkring uddannelsen af fremtidens folkeskolelærere. Mål for samarbejde skal desuden indgå i udviklingskontrakterne for professionshøjskolerne, som det allerede er tilfældet for universiteterne.

Professionshøjskoler og universiteter kan blandt andet samarbejde om fag, der er trængte af en forholdsvis lille studentertilgang, fx fransk og tysk. På fremmedsprogsområdet har Arbejdsgruppen for uddannelse i fremmedsprog blandt andet foreslået øget samlæsning og samarbejde om uddannelse af flersproglærere. Endelig kan der også samarbejdes om eksempelvis naturfagsområdet med henblik på at udvikle nye tilbud, som kan øge rekrutteringen af unge til naturvidenskab. Sådanne samarbejder inden for naturfagene mellem professionshøjskoler og universiteter er allerede i gang flere steder – og vil blive lettere at realisere inden for den nye læreruddannelse.

Partierne ønsker, at musikfaget styrkes via et forpligtende samarbejde mellem professionshøjskolerne og musikkonservatorierne om de udøvende elementer i musikundervisningen med udgangspunkt i de nuværende ressourcer.

Ad 10. Adgang og optag

Forligspartierne ønsker, at uddannelsen får større prestige og anerkendelse, sådan at den bliver attraktiv for flere dygtige unge. Partierne ønsker også, at det store frafald – især på uddannelsens første år – reduceres væsentligt.

Partierne er derfor enige om en ny model for adgang og optag på læreruddannelsen, der baserer sig på en centralt fastsat optagelseskvote kombineret med optagelsessamtaler.

Modellen kombinerer en relativt høj, centralt fastsat optagelseskvote på 7,0 med optagelsessamtaler på det enkelte uddannelsessted for resten af de relevante ansøgere. Målet med optagelsessamtalen er en mere individuel afdækning af ansøgerens studieegnethed i forhold til både faglighed og profession. Optagelsessamtalerne skal anvendes til at sikre optag af kvalificerede og motiverede studerende.

Professionshøjskolerne fastsætter selv indhold og omfang af optagelsessamtalerne og vurderer på den baggrund, om de vil lade ansøgeren blive optaget på uddannelsen. Uddannelsesministeriet vil udarbejde en interviewramme og en vejledning, som professionshøjskolerne kan anvende i forbindelse med optagelsessamtalerne.

Der vil fortsat være specifikke adgangskrav fra de gymnasiale uddannelser i relation til de enkelte undervisningsfag.

Aftalepartierne vil følge udviklingen i frafaldet på læreruddannelsen og tage initiativ til nye tiltag, hvis det ikke bliver nedbragt.

Ad. 11. Entreprenørskab og talentforløb

Med anvendelsen af kompetencemålsstyring i forslag til ny læreruddannelse er der gode muligheder for at indarbejde *entreprenørskab* i uddannelsens forskellige fagområder. Det kan ske ved, at entreprenørskabsideen bliver formuleret i et eller flere vidensområder i kompetencemålsbeskrivelserne for relevante undervisningsfag, sådan at lærerne uddannes til at kunne inspirere eleverne i forhold til entreprenørskab og innovation.

Den nye struktur for læreruddannelsen giver rige muligheder for, at der kan udvikles *talentforløb* inden for uddannelsens ramme. Således kan de enkelte uddannelsessteder profilere sig på at tilbyde særlige talentforløb. Det kan ske på forskellig vis: dels via strukturelle prioriteringer (talentforløb, der udfordrer de særligt dygtige studerende, fx uddannelse af faglige fyrtårne), dels via moduleringen (fagmoduler med særligt krævende målbeskrivelser, fx i samarbejde med universiteterne).

Endelig skal der i professionshøjskolernes udviklingskontrakter sættes mål om øget innovationskapacitet – ligesom det i dag er tilfældet på universiteterne.

Ad 12. Bachelorprojektet

I dag udarbejder estimeret kun cirka halvdelen af de lærerstuderende deres professionsbacheloropgaver med afsæt i konkrete forskningsprojekter og/eller med afsæt i en konkret empirisk problemstilling indhentet fra folkeskolens praksis. Dette skal fremover gælde for alle studerende. Derfor indsættes der i den kommende bekendtgørelse en bestemmelse om, at de studerendes professionsbacheloropgaver bør tage udgangspunkt i konkrete forsknings- og udviklingsresultater inden for grundskoleområdet samt en konkret empirisk problemstilling indhentet fra folkeskolens praksis. En sådan bestemmelse vil kunne understøttes med konkrete målsætninger herfor i de kommende udviklingskontrakter med professionshøjskolerne fra 2013.

Ad 13. Øget videns- og praksisbaseret

Forligspartierne er enige om, at undervisningen på læreruddannelsen i langt højere grad systematisk skal baseres på praksisrelevant og evidensbaseret viden.

En øget tilgang af ph.d.-uddannede undervisere kan bidrage til en styrkelse af undervisningens vidensbaseret i kraft af bedre forudsætninger for inddragelse af ny udviklings- og forskningsbaseret viden i undervisningen med en forskningsmetodisk tilgang, som kan bidrage til at kvalificere og lede læreruddannelsens udviklingsarbejde. Ph.d.-uddannede undervisere udgør i dag kun ca. 7 pct. af den samlede bestand af undervisere på læreruddannelserne.

Læreruddannelsens vidensbaseret skal omfatte både en *forskningsbaseret* og en *praksisbaseret* dimension. Der synes i forhold til den praksisbaserede del af vidensgrundlaget at være et betydeligt potentiale for 'mere folkeskole i læreruddannelsen' gennem et øget samspil mellem professionshøjskoleundervisere og grundskolerne. Ikke blot samarbejde om de studerendes praktikforløb, men også samarbejder om f.eks. fagdidaktisk og pædagogisk udvikling og øvrige aspekter af samspillet mellem læreruddannelse og skoleudvikling.

Partierne støtter derfor de målsætninger, som professionshøjskolerne netop har offentliggjort i deres forskningspolitiske strategi, dels om flere undervisere på ph.d.-niveau, dels om flere undervisere med baggrund i et relevant praksisfelt.

Ad 14. Relevant og målrettet efteruddannelse

Forligspartierne er enige om, at modulisering og kompetencemålstyring bidrager til et mere målrettet, fleksibelt og relevant udbud af efteruddannelse set i relation til folkeskolens behov.

Der vil også på efteruddannelsesområdet kunne skabes et større samspil mellem professionshøjskolerne og andre uddannelsesinstitutioner. Eksempelvis på musikområdet vil der kunne udbydes efteruddannelse i samarbejde med musikkonservatorierne med henblik på en højere kvalitet i musikundervisningen i folkeskolen, jf. punkt 9.

Omlægningerne vedrørende specialpædagogik og undervisning af tosprogede indebærer nye krav til professionshøjskolerne om efteruddannelsesstilbud – med henblik på, at der fortsat uddannes specialister inden for disse to områder. For-

ligspartierne vil som led i den generelle monitorering af reformen overvåge, om professionshøjskolerne lever op til dette.

Uddannelsesministeren vil gå i dialog med professionshøjskolerne om at sikre gode rammer for, at kommuner og folkeskoler kan sende lærere på efteruddannelse. Efteruddannelsestilbuddene skal – ud over at være fagligt relevante – også tilrettelægges hensigtsmæssigt i forhold til folkeskolens organisering, herunder tidsmæssig og geografisk. Der skal gøres brug af blandt andet e-læring og on-the-job-training, hvor undervisere fra professionshøjskolerne tager ud på folkeskolerne.

Ad 15. Folkeskolens timeløse fag

Professionshøjskolerne skal i dag tilbyde de studerende kurser i folkeskolens timeløse fag, herunder færdselslære inklusive førstehjælp, sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab, uddannelses-, erhvervs-, og arbejdsmarkedsorientering, et kursus inden for det praktisk- musiske fagområde samt et kursus i skrivning og retorik. Deltagelse i kurser i folkeskolens timeløse fag er frivilligt for den studerende.

I den nuværende læreruddannelse findes der mål og centrale kundskabs- og færdighedsområder (CKF) for de kurser i folkeskolens timeløse fag, som professionshøjskolerne skal tilbyde. Med den ny læreruddannelse vil CKF'erne blive afløst af selvstændige kompetencemål for de kurser i folkeskolens timeløse fag, som professionshøjskolen skal tilbyde. Professionshøjskolernes udbud af kurser i de timeløse fag er en del af deres forsyningsforpligtelse og vil indgå i den samlede monitorering af, om professionshøjskolerne lever op til denne – og vil blive drøftet med aftagerne, herunder KL. Forligspartierne ser en særlig udfordring for professionshøjskolerne i at sikre, at de lærerstuderende får kompetencer inden for sundheds- og seksualundervisning og familiekundskab.

Ad. 16. Monitorering og evaluering

Uddannelsesministeriet vil foretage en tæt monitorering af, om professionshøjskolerne efterlever deres forsyningspligt, og ministeren får skærpet bemyndigelse til at pålægge professionshøjskolerne at udvikle og implementere konkrete initiativer, der sikrer den nødvendige forsyning af lærere med relevante undervisningskompetencer i forhold til folkeskolens behov. Ud over denne monitorering vil mål og forsyningsforpligtelse også indgå i professionshøjskolernes udviklingskontrakter. Den nærmere udformning af monitoreringen drøftes med KL og Ministeriet for Børn og Undervisning.

Forligspartierne har aftalt at følge reformen ved en årlig status over blandt andet professionshøjskolernes udbud og de studerendes valg af undervisningsfag og udviklingen i frafaldet. Desuden er det aftalt parallelt med uddannelsens første optag at igangsætte en ekstern evaluering af kompetencemål som styringsredskab og faglig løftestang for læreruddannelsen.

Partierne har aftalt, at der foretages en samlet evaluering af den nye læreruddannelse efter uddannelsens første gennemløb.

Styrelsen for Universiteter og Internationalisering har truffet følgende afgørelse i sagen:

Kandidatuddannelsen i socialt entreprenørskab og management skal godkendes efter reglerne i bekendtgørelse nr. 814 af 29. juni 2010 om bachelor- og kandidatuddannelser ved universiteterne (uddannelsesbekendtgørelsen), herunder § 18.

Ad titel:

Efter reglerne i uddannelsesbekendtgørelsen § 18 og nr. 3.11 i bilag 1, fastlægges uddannelsens titel til

Dansk:	Cand.soc. i socialt entreprenørskab og management
Engelsk:	Master of Social Sciences in Social Entrepreneurship and Management

Ad normeret studietid:

Efter reglerne i uddannelsesbekendtgørelsens § 17, fastlægges uddannelsens normering til 120 ECTS-point.

Master of Social Sciences in Social Entrepreneurship and Management (SEM)

Etablering af netværk omkring uddannelsen.

Resumé

Styrke den praktiske dimension i den internationale kandidatuddannelse i Social Entrepreneurship and Management (SEM) på RUC, etablerer RUC et netværk af ledere fra offentlige, private og sociale organisationer og virksomheder. Ledernetværket bidrager med praktikpladser, studiejob, gæstelærerordninger og mentorskab for de studerende mens de opholder sig i Danmark. Der optages studerende pr. 1. februar 2013, og det forventes at halvdelen af de studerende kommer fra udlandet. Uddannelsen foregår på engelsk. Ledernetværket inviteres til introducerende møde i august 2012.

Om uddannelsen

“The program will especially provide the students with expertise on social value creation within institutional settings such as sustainability, education, local community, poverty reduction, integration and social service. Typical tasks for masters in Social Entrepreneurship and Management will be to lead, analyze and develop social enterprises as well as to facilitate social innovation within the public, private and third sector”

(se mere her: <http://www.ruc.dk/uddannelse/fag/socialt-entreprenorskab-og-management/>)

Uddannelsen, som er toårig, består af fire moduler:

- 1) Social entrepreneurship, leadership and social responsibility
- 2) Innovation and entrepreneurship
- 3) Social accounting and marketing
- 4) Thesis module

I uddannelsen indgår mulighed for praktikophold på andet og tredje semester.

Netværket

SEM ønsker at inddrage medlemmerne af netværket på flere måder:

- ✓ at give kvalificeret indspil til udvikling af uddannelsen via to udviklings workshops om året i 2013 og 2014
- ✓ at bidrage som gæstelærere og/eller debattører i paneler
- ✓ at etablere studenterjobs til fortrinsvis studerende udenfor Europa, som selv skal finansiere uddannelsen
- ✓ at samarbejde med en eller flere studerende om opgaver og/eller feltarbejde
- ✓ at tilbyde praktikophold for en studerende
- ✓ at være mentor for en studerende
- ✓ at sponsorere et studieophold for en studerende fra et udviklingsland

Vi vil derfor gerne invitere dig til et indledende informationsmøde og en workshop på RUC den 27. august 2012 kl. 16.30 – 20.00.

Tilmelding Lise Bisballe, liseb@ruc.dk inden den 10. august. Endeligt program fremsendes før mødet.

Denne invitation er stilet til dig personligt, men har du ikke selv mulighed for at deltage, og du finder det interessant for jeres organisation at deltage, er du velkommen til at pege på en.

Med venlig hilsen

Lars Hulgård, professor og studieleder

Social Entrepreneurship and Management

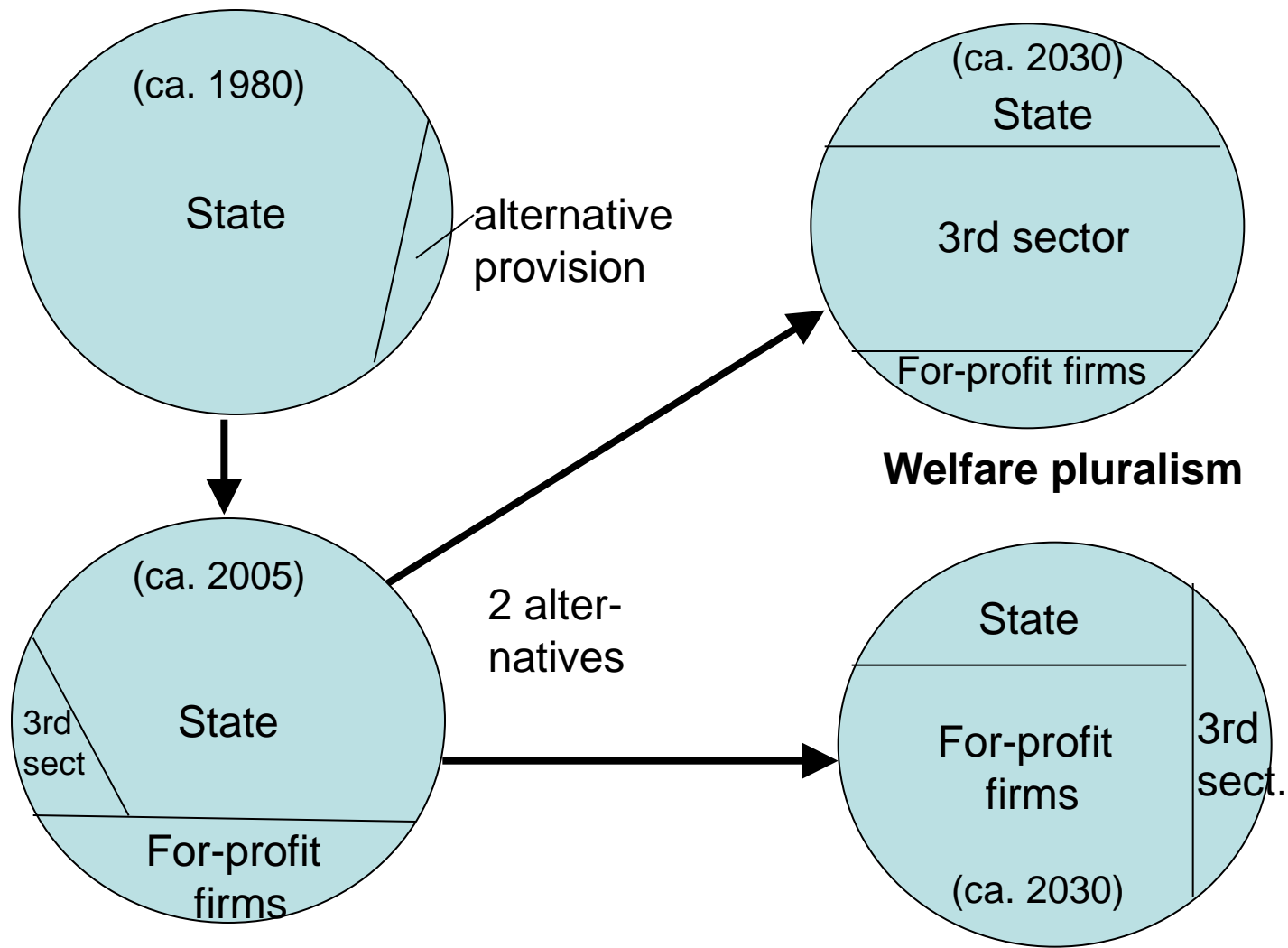

- Genstandsfelt og arbejdsmarked
- Uddannelsen
- Netværk

Europas udfordring / Danmarks udfordring

- Global aldring
- Øgede forventninger om bedre service
- Begrænsede offentlige budgetter til social service (uddannelse, sundhed, velfærd)
- Øget kulturel forskellighed
- Fragmentering, netværksstyring, offentlig innovation

Figure 4. Development of the Swedish Welfare State, ca. 1980 - 2030

Need for a graduate programme in Social Entrepreneurship

Danmark

*National strategi for socialt iværksætteri;
Civilsamfundsstrategi; Reformer; Udviklingstendenser i
den tredje sektor; Generelt fokus på innovation; Vækst
med blandet værdidannelse; Tendenser i ungdommen
(Dansic); Kommunestrategier (Kolding, Århus, København)*

EU

*Ny Akt for Det Indre Marked: "For en social markedsøkonomi
med høj konkurrenceevne"; Horizon 2020; Kommissionens
vækstbegreb: (Smart Growth, Sustainable Growth, Inclusive
Growth)*

Internationalt

*Eksempler på SEM relevans: Indien, UK, Italien, Slovakiet,
Belgien, Spanien, Sydkorea, Latinamerika, USA*

EU-Commission: Single Market Act

Twelve levers to boost growth and strengthen confidence "Working together to create new growth"

Lever number 8: Social entrepreneurship:

...."inclusive, socially fairer and environmentally sustainable growth.

New business models are being used, in which these societal concerns are taking precedence over the exclusive objective of financial profit...initiatives, which introduce more fairness in the economy and contribute to the fight against social exclusion, should be supported..In order to expand and meet its objectives, the **social economy** sector in the Single Market should have at their disposal legal models adapted to their needs."

Lever 8: Social business:

“Social Business Initiative” in October 2011

- **Goal: to encourage social entrepreneurship...all the actors of the single market who have chosen to pursue not only financial profits as a goal, but also social, environmental or ethical progress. It can be a real source of more jobs and social inclusion.**
- **How : by helping the development of ethical investment funds.**
- **Key action: Legislation creating an ethical investment fund**
- **Complementary actions**

Need for a graduate programme in Social Entrepreneurship

Vicekommunaldirektør, Poul Kold, Næstved:

Som kommunal leder ser jeg et voksende behov for at se på vores forretning på en ny måde. Den gamle traditionelle model, hvor det offentlige har påtaget sig flere og flere opgaver på bekostning af det sociale fællesskab, er under opbrud. Vi skal med andre ord skabe en ny måde at sammentænke styrkerne fra en offentlig administration og de frivillige ildsjæle (civil samfundet). Dette er et paradigmeskift og til det vil der være behov for ledere/medarbejdere der kan se og være med til at skabe innovative sociale løsninger. Jeg er derfor helt sikker på at der vil blive efterspørgsel på medarbejdere med de uddannelsesmæssige kvalifikationer som RUC beskriver i en international kandidatuddannelse i "Social Entrepreneurship and Management"

Grundlægger af Ashoka, Bill Drayton:

"As you know, social entrepreneurship has grown very rapidly over the last three decades. It has triggered and led the emergence of an entrepreneurial and competitive citizen sector – which is growing jobs across the OECD countries at between two and a half and three times the rate of the rest of those economies. As the field is just now globalizing, we can expect that those rates of growth will only accelerate"

Two years 120 ECTS master's programme enrolling students with a bachelor's degree (or equivalent) within the field of Social Sciences and humanities from Danish and foreign universities

Structure and Courses:

Module 1: Social entrepreneurship, leadership and social responsibility

Module 2: Innovation and entrepreneurship

Module 3: Social accounting and marketing

Module 4: Thesis module

Seminar 7,5 ECTS Theoretical course 5 ECTS Methodology course 2,5 ECTS

Project 15 ECTS Master's thesis 30 ECTS

Module 1: Social entrepreneurship, Social Enterprise and Social Responsibility

- ..(..)..Insight into the field of social entrepreneurship, social enterprise and social responsibility in a global and local perspective. Theories of social entrepreneurship, social enterprise and social responsibility will be introduced to the students in an international and general perspective. Focus will be on main concepts, definitions and complexity in contextual and institutional perspectives whereby students are encouraged to understand the main trends and regional differences and similarities...(..)..
- Management and leadership in social entrepreneurship is of specific relevance due to the complexity in the field and its organizations. Social entrepreneurship is often related to hybrid organizations characterised by multiple purposes and resources and a lack of financial capital, but partnerships and to some extent commercial based business models are also employed in relation to social entrepreneurship.
- It is expected that students can critically analyse and discuss relevant theories and empirical data within these subjects. The module further studies how these theories and concepts are facilitated by learning, capacity building and organisational development reflecting an agency-structure perspective. ..(..)..

Module 2: Theories of Innovation, Capabilities and Resource Development

- In this module the students should learn to analyse development processes in social enterprises.
- The themes of the module are innovation processes, innovative capabilities and resources, organizational learning and how innovation processes are organized within and between organizations – and interrelate with stakeholders and shareholders. In order to improve the students' ability to work independently and critically the method taught in this module will be case-analysis combined with theoretical and conceptual analysis. A network of businesses and social entrepreneurial organizations from the private and public sector as well as from the civil society will be established enabling the students to work with contextual knowledge. Thereby the students are expected to gain knowledge on the interconnectedness of innovation with organizational practices as well as financial opportunities.

Module 3: Managing and Organizing the Social Enterprise

- The objective of the module is to provide the students with insight into practices of leadership, organizing and management of social entrepreneurial organizations, and into methods and analytical frames that allow empirical analysis within social entrepreneurial organizations. The module introduces theories of leadership and organizing, and students are expected to critically analyse and discuss empirical data through applying relevant analytical scientific frames. The module further introduces basic concepts of financial and social accounting as a foundation for understanding financial accounting techniques, social accounting and social audit (and analysis based on such techniques), that are relevant for social entrepreneurship and enterprise.

Læringsfilosofi

- Praksislæring
- Problembaseret projektarbejde
- Interaktivt
- Ledernetværk (mentorskab, praktik, studenterjobs)
- <http://www.ruc.dk/en/education/subjects/social-entrepreneurship-and-management/>

Ledernetværk

Formål

- at give kvalificeret indspil til udvikling af uddannelsen via to udviklings workshops om året i 2013 og 2014
- at bidrage som gæstelærere og/eller debattører i paneler
- at etablere studenterjobs til fortrinsvis studerende udenfor Europa, som selv skal finansiere uddannelsen
- at samarbejde med en eller flere studerende om opgaver og/eller feltarbejde
- at tilbyde praktikophold for en studerende
- at være mentor for en studerende
- at sponsorere et studieophold for en studerende fra et udviklingsland

Vi vil derfor gerne invitere dig til et indledende informationsmøde og en workshop på RUC den 27. august 2012 kl. 16.30 – 20.00. Tilmelding Lise Bisballe, liseb@ruc.dk inden den 10. august. Endeligt program fremsendes før mødet

Senior Faculty Members from Roskilde University committed to teach, develop and manage the programme:

Linda Lundgaard Andersen, Professor, Social Innovation

Lars Fuglsang, Professor, Innovation in Business and Enterprises / Social Innovation

Lars Hulgård, Professor Social Innovation

Søren Jagd, Lektor, Organisations, Change and Management

Catharina Juul Kristensen, Professor, Citizenship, Participation and Power / Social Innovation

Lene Larsen, Lektor, Social Innovation

Poul Bitsch Olsen, Professor, Innovation in Business and Enterprises

Jacob Dahl Rendtorff, Lektor, Organisations, Change and Management

Roger Spear, Professor, Social Innovation

Socialt entreprenørskab i social virksomhed

- Roskilde Festivalen – multidimensionel / lokalsamfundet
- Proremus – sindslidende (konkurs)
- Café Kaffegal - sindslidende
- Specialisterne – autister
- Fakse Vandrehjem - udviklingshæmmede
- TV-Glad – udviklingshæmmede
- Skovgårds Hotel – andelsselskab / arbejdsplads
- ByBi – Miljø / Hjemløse / Kooperativ <http://bybi.dk/>
- Udsatsen – Hjemløse / Gadens stemmer / Grundlæggerne
- Hus Forbi – hjemløse
- Allehånde – i samarb. m. verdens ældste døveforening
- Café Retro – frivillige / profit til Indien og Afrika
- Baisikeli - <http://www.baisikeli.dk/>

Socialt entreprenørskab i støtteorganisationer

Finansielle institutioner

- Grameen Bank – Mikro-kredit
- Den sociale kapitalfond - <http://www.densocialekapitalfond.dk/>
- Merkurbank

Offentlige initiativer

- Nye: Slovakiet, Ægypten, Frankrig
- Etablerede: CIC (UK), Social-co-op (I),
- DK: kommunestrategier, beskæftigelsesministeriet, puljer

CSR, CSI, Corporate Volunteering

- IBM, NOVO, BRF,
- **Fonde og interesseorganisationer**
- Ashoka, Schwab, OECD, UNDP, Verdensbanken

SLUT